

(NE)ZAPOMENUTÉ PRÍBĚHY Olomouckého kraje

Vážení čtenáři,

původně jsem začal poskytovatele sociálních služeb v Olomouckém kraji objíždět za jediným cílem – chtěl jsem zjistit, co jejich klientům chybí a jak bych jim jako hejtman mohl pomoci. Jenomže při každém dalším rozhovoru s nimi jsem zjišťoval, jak úžasné osudy naši seniori ukrývají. Jejich životní příběhy jsou často plné bolesti, ale také radosti, optimismu a vity v lásce a život.

Přišla mi velká škoda nechat jejich vzpomínky zapadnout, a proto jsem rád, že se Olomouckému kraji podařilo navazat úzkou spolupráci se šikovnými studenty Univer-

zity Palackého v Olomouci, kteří se za uživateli sociálních služeb vydali, strávili s nimi čas a jejich vyprávění pro vás sepsali. Velmi jim za to děkuji, stejně jako lidem, kteří se nestyděli poskytnout své příběhy ostatním.

Věřím, že osudy seniorů, které budeme v krajském zpravodaji nově zveřejňovat, pro vás budou stejně inspirující a nezapomenutelné, jako pro mě. Jistě je budete z hlavy dostávat jen obtížně. A právě o to jde – nezapomenout na lidi, od kterých se máme co naučit a jež si zaslouží naši úctu a podporu.

Ladislav Okleštěk
hejtman Olomouckého kraje

Pani Helena cestovala po celom svete

Pani Helena žije v Domove pre seniorov v Jesenici cez dva roky. Pôvodne pochádza z Opavy a spolu s manželom a deťmi žili hlavne v Pterově. No tieto dve miesta nie sú jediné, ktoré za život navštívila. Vo svojej mladosti rada a veľa cestovala, niekde bola s manželom, niekde s priateľkami či so susedkou. Cestovanie milovala až tak, že kvôli ceste do Jugoslávie musela predať kožuch, aby mala peniaze na cestu. O tom kde všade bola a aké zážitky si odiaľ odnáša vám napovie jej životný príbeh nižšie.

V už spomínanej Jugoslávii strávila tri týždne plné cestovania a navštevovania miest ako je Split, Dubrovnik, Sarajevo, Beograd, kde musela čakať dva dni na víza, aby sa mohla vrátiť domov. Na krátkom výlete bola v Angličku vrátane Londýna, v meste lásky v Paríži. Za morom cestovala do Španielska, v ktorom navštívila aj Barcelonu a mala možnosť na vlastné oči vidieť doposiaľ nedokončenú katedrálu Sagrada Família a z rozhovoru s miestnymi obyvateľmi zistila, že rodičia už od narodenia dieťaťa šetriť dievčatám na byt a chlapcom na auto, aby mali aspoň takéto zaisťovanie do budúcnosti. Jej kroky za morom putovali tiež na Kanárske ostrovy, do Talianska, kde spolu s manželom videli Neapol, Benátky a iné mestá. Z krajín, ktoré sú bližšie Českej republike bola pani Helena v Rakúsku, v Nemecku či v Poľsku.

Tri roky svojho života strávila pani Helena na Kube. Kuba je ostrov nachádzajúci sa medzi Severnou a Južnou Amerikou, kde pani Helena žila v období tzv. Karibskej krízy, približne v roku 1960 kedy mala pani Helena 30 rokov. Dostala sa tam v súvislosti s manželovou prácou, ktorý pracoval pre spoločnosť Polytechna a jeho úlohou bolo dovážať lekárov, inžinierov a iných odborníkov na pomoc Kube. Stahovanie čo tak vzdialenej krajiny nebolo jednoduché. Pani Helena aj jej manžel potrebovali víza, ktoré dostali iba po splnení skúšky. Museli vedieť niečo o Kube, o mentalite ľudí, ktorí tam žijú alebo napríklad o ich štýle stolovania, poznat mená významných maliarov a ich diela. Španielčinu sa pani Helena pred odchodom učila so Španielom, ale na to mala málo času a tak sa hlavne učila priamo na Kube. S úsmevou na perách spomína na jej pomýlenie sa v slovách, kedy namiesto „prosím si mlieko“ povedala „mám mlieko“ a na nechápavý pohľad predavača, ktorý nerozumel, čo od neho chce, keď už mlieko má.

V tomto čase pobytu na Kube už mala pani Helena obidve deti, dvoch chlapcov. Ti však nemohli spolu s rodičmi bývať celé tri roky na Kube, pretože tam bola škola iba do piateho ročníka. A preto si spolu dopisovali listy. Pani Helena spolu s manželom jazdili na prázdniny na dovolenku domov do Česka a s deťmi si to vymysleli tak, že jeden rok tam bol s nimi jeden syn, jeden rok druhý syn a jeden rok tam boli sami. Inak synovia bývali u babičky, u tety alebo starší syn býval jedným časom v Záhradkách, to bol malý zámok, v ktorom bývali deti rodičov odcestovaných v zahraničí kvôli práci. Tak ako pre mnohé matky, ani pre pani Helenu nebolo toto odlúčenie jednoduché, niekedy plakala, no ako vraví, musela to zvládnuť.

Pani Helena sa hlavne venovala starostlivosti o domácnosť a vareniu. Pri téme varenia obedov pre muža si spomína na návštevy jedného známeho, ktorý k nej do obedu chodieval na návštevu pozdraviť a vyfajčiť si svoju fajku. Pani Helena mu robievala drink Kuba Libre (kubánsky rum s coca colou) a čakala kým fajku dofajčí a vypije drink. Táto návšteva ju totiž zdržavala od varenia a nie raz dúfala, že návšteva čoskoro odíde, aby stihla manželovi navariť. Na Kube bolo zvykom, že im dovážali mlieko a chlieb pred dvere bytu, jedenkrát za týždeň im prišla pomoc s upratovaním tzv. mučáča a dvakrát do roka im umývali okná.

Kubánci sú podľa slov pani Heleny veľmi milí a priateľskí ľudia. Spomína na situácie s policajtmi, kedy jej manžel prekročil povolenú rýchlosť jazdy autom alebo prešiel na červenú na križovatke. Keď ich policajti zastavili a zistili, že sú to Česi, žiadnu pokutu nedostali, priami naopak sa im ospravedlnili za zdržanie a zastavenie. Ochota a dobrota miestnych obyvateľov sa prejavila aj v situácii, kedy si pani Helena spolu s manželom zašli do kina a ich syn ostal doma, zamkol byt a oni sa nemali ako dostať dnu. Keď to videl jeden zo strážnikov, neváhal im pomôcť a to tak, že sa spustil na lane z balkónu z vyššieho bytu do ich bytu, aby im ho otvoril. Niektorí Kubánci boli až tak priateľskí, že chodievali na návštevu neskoro večer, približne o 22 hodine a rozprávali sa až do rána.

Na toto obdobie pobytu na Kube pani Helena spomína len v dobrom. V hlavne sa jej vynárajú mnohé ďalšie spomienky nie len na ľudí, ale aj miestne jedlo či zvyky, o ktorých by vedela rozprávať celé hodiny.

Zpracováno na základe rozhovoru pani H. B dne 5. 11. 2018, ktorý vedla Michaela Smolková, studentka Katedry křesťanské sociální práce Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci pod odborným vedením Lucie Břikové a Zlatice Dorkové v rámci aktivity (Ne)zapomenuté příběhy Olomouckého kraje projektu „Podpora aktivního života seniorů v Olomouckém kraji“.

OKÉNKO STAROSTY

Město Velká Bystřice

Městečko s osobitou atmosférou a bohatým společenským životem, díky kterým si získalo přívlastek „kulturní lázně regionu“. V centru města stojí renesančně-barokní zámek, který zde byl vybudován na sklonku 16. století přestavbou původní tvrze. Dnes slouží jako hotel, nachází se zde ob-

Marek Pazdera

řadní síň a v jeho západním křídle funguje informační centrum, umělecká galerie a Muzeum hanáckého kraje. Na Zámeckém náměstí spolu s atraktivním posezením u mlýnského náhonu, které připomíná indické gháty, se nachází Kulturní dům Nadační. Prošel náročnou rekonstrukcí a v dubnu 2017 se znovu otevřel veřejnosti. V přílehlém zámeckém parku je postaven amfiteátr s pestrým sezónním programem. Stovky nejen místních, ale už i přespolních návštěvníků si na bystrické náměstí navyklý směřovat na folklorní akce Hanáckého roku v Bystřici (Masopust, Slavnost kraje, Lidový rok, Svatomartinské slavnosti, příjezd sv. Mikuláše a rozsvícení vánočního stromu, či zpívání pod vánočním stromem a pouštění skořápkových lodiček) nebo na akce cyklu Bystřice napříč žánry (cykloturistické putování Bílý kámen, Hanácké Nashville, Hanácké Woodstock s bystrickým pivním salonem, Jsme ze stejné planety, promítání v amfiteátru) a další.

Díky své poloze a dosahu mnoha významných turistických cílů je Velká Bystřice atraktivní destinací pro všechny věkové kategorie, vyznavače různých způsobů trávení volného času a zejména pro rodiny s dětmi.

Město je sídlem mikroregionu Bystřička, který je pravidelným pořadatelem oblíbené letní cyklistické poznávací jízdy obcemi mikroregionu. Vyvrcholení této cykloakce se v roce 2020 uskuteční 29. srpna s bohatým kulturním a společenským programem právě v našem městečku. Touto akcí vyvrcholí oslavu dvaceti let založení mikroregionu Bystřička.

Ve městě se nachází četná sportoviště a dětská hřiště s dřevěnými hracími prvky, v areálu SK Na Letné je workoutové hřiště, které jsme pro veřejnost otevřeli v říjnu 2018.

Novinkou letošního roku je pumtracková dráha, na které si cyklisté mohou ověřit své dovednosti v terénu. Nachází se vedle cyklostezky u vlakové zastávky Velká Bystřice.

Marek Pazdera
starosta

Jôra a Božka ovádijó: Hřébké!

JÔRA A BOŽKA

Ten muj chlap má hroznech chéb. Nô šak jak každé iné chlap. Je furt v práci, pořád sám přešas, až se mně kolekrát zdá, že tam chodí radš, jak dom. Děž jôž se věskětne doma, tak akorát zhl-tá večerô, porpě se v zehradce, občas neco pospravôje, otevře si pivo a chrní ô televize. Eštê, že má mě. Robê, znáte to samê: Kdo iné je má věchovat, než mě. Je teda s podivem, že jejich rodiči na ně nestačêli, ale zas na drôhé stranê aspoň mámê neorany pole a čestê lêt, takzê si je mužem ôhnâcat ke svymô obrazô. Nô a ten muj Jôra má všelêjaky koniêk. A má jich moře, takzê má děcky duvod věnovat se něcomô inymô, než mnê, což já teda nesô nelêbê. Jeden z tech koniêku sô hřébkê. Jak začnô letní mēsi-ce, je celê na trňô, ešlê jôž neco v lese roste. Já jôž sem si zvêkâ, že do konca srpna se ô nás tozêbnê ocekávâ dyš a furt se pôšti tele- viza, kde je každô pulhodinô čerstvâ předpověď počasô. Děž má

ko pohôpany a věbrany od chôdûku duchoedu, keři toho časô mají na rozdávání a chodijô ve všední dnê, kđê hřébkê skôtečnê rustô. A jak tak ten muj Jôra cely lito pronadávâ, že je prd, a že na Novê lêt, děž ôkazôjô fotkê a videa štástnech hôbařû, kery mosijô bêt kolêk let stary, že to ináč nêní možny, protože ON ne-nasíl ani babkô, tož zniêež nic přênde záři a hřébkê začnô rust jak divy. A to všôdê, dokonce ê tam, kde cely lito bêtô věmetyno. Nô a Jôra to vidí okolo sebe, jak všeci nosijô koše a kabelê a on zrovna nikê nemuže, protože se z práce neodtrhne a o vikendech mosi makat inde, a je mô do brekô. Tož sem se na to jeho brblání jôž nemohla dívat a povídám mô: „Jôra, zêtra zavřê krám, vem nuž a koš a di na tê hřébkê. Ono se to bez tebe takê nepotentôje a tê bôdê chvilô na čerstvymô vzdûchô.“ Nô to inê, mêl milijôn věmôl, jak nemuže a jak to bez něho všeco spade, a tak, ale

lâs, v trôbê na plechô nakrâjeny pravkê, v ledniêce misa hřêt na smazák. Hledim, ešlê takê nekde nandô Jôřô. A - tof je! Tê nê Jôra, ale papirek na kredencô: „Božka, vem si teho gulâ já sô v rachotê, to dopoleâne mnê přêšlo draho, mosim dodê restê, přêndô v nocê. Jôra.“ Povzdechla sem si, že to má ten nêž přênde. O deseti se rozvalijô dvere a Jôra v sini. Ale že bêt nejakê ôdênenê, to se mnê nezdâlo. Spîš jenom ônavenê! „Nô tû pěkny!“ povídám. „Tož v práci s bêt, co? A tam ses tak zřid. Jôra cosê blekotal, všeliki se a hôpl do lužka, kde ôsnôl spânk spravedlêvêch. Chrápal až do rána jak kanadskê drvoštêp. Rû sem ho vêzpovidala. Nô on vubec nebêl v práci. Šil tam sice, pak si řekl, že se to bez něho doopravdê nepotentôje a rozhod s kumpânama oslavit tô hřébkôvô ôrodô! Chvilô sem nevêdê